

HELSINGIN KAUPUNGIN

SUOMENKIELINEN TYÖVÄENOPISTO

Johtava rehtori

Helsinki 10.8.2005

Sj/LM

Kaupunginhallitukselle

Khs dnro 2005-1543/396
Stn dnr
Saap./Anl. 11-08-2005

LAUSUNTO HALLITUKSEN MAAHANMUUTTOPOLIITTISEKSI OHJELMAKSI

Suomenkielinen työväenopisto lähettää ohessa pyydetyn lausunnon otsikossa mainitusta asiasta ja toteaa, että johtokunta kokoontuu vasta 30.8.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

~~Risto Kuosmanen~~
Johtava rehtori

HELSINGIN KAUPUNGIN SUOMENKIELISEN TYÖVÄENOPISTON LAUSUNTO TYÖRYHMÄN ESITYKSESTÄ HALLITUKSEN MAAHANMUUTTOPOLIITTISEKSI OHJELMAKSI

Maahanmuuttopoliittisen ohjelman syntyyn vaikuttaneet tekijät

Kaikissa alhaisen syntyvyyden teollisuusmaissa yhä suurempi mielenkiinto kohdistuu työperusteiseen maahanmuuttoon, jonka avulla katsotaan osin voitavan lievittää työvoiman vähenemisen mahdollisesti aiheuttamia häiriöitä työmarkkinoilla.

Työperusteisen maahanmuuton avulla voidaan myös laajentaa Suomen osaamis pohjaa, jota väestön ikääntyminen maan eri alueilla uhkaa kaventaa. Samoin yhteiskunnan monikulttuuristumisen arvioidaan heijastuvan yritteliäisyyden ja innovatiivisuuden kasvuna.

Suomenkielinen työväenopisto pitää tärkeänä maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa sitä, että sillä halutaan määritellä ihmis- ja perusoikeuksia kunnioittavat maahanmuuttopoliittikan arvot ja edistää moniarvoisen, monikulttuurisen ja syrjimättömän yhteiskunnan kehittymistä. Ohjelmalla halutaan myös tukea Suomen kansainvälistymistä ja vastata työvoiman ikääntymisestä aiheutuviin haasteisiin. Tavoitteena on vahvistaa kaikkien maahanmuuttajien, erityisesti naisten ja lasten tosiasiallisia mahdollisuuksia kotoutumiseen, osallistumiseen ja perhe-elämään. Näihin tavoitteisiin suomenkielinen työväenopisto myös sitoutuu ja pyrkii toteuttamaan niitä toiminnassaan.

Työväenopisto toteaa, että aktiivisen kansalaisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen ovat olleet työväenopiston perinteisen toiminnan kulmakiviä. Ulkomaalaiset muodostavat opistolle tulevaisuudessa entistä merkittävämmän strategisen asiakasryhmän ja maahanmuuttajien osallisuuden edistäminen on osa työväenopiston luonnollista toimintaa mukaan lukien oman kulttuurin säilyttäminen. Työväenopiston nykyinen maahanmuuttajaopetus ja palvelutarjonta omalta osaltaan tukevat myös monikulttuuristen työyhteisöjen kehittymistä. Työväenopiston toimintafilosofia pyrkii osaltaan tuomaan esiin ihmisen näkökulmaa suomalaiseen yhteiskuntaan, jossa koettaisiin entistä vähemmän rasismia ja syrjintää ja tällä tavalla Suomi olisi parempi paikka elää, asua ja yrittää. Opiston tavoitteena on kehittää strategisia kumppanuuksia, joiden avulla luodaan nykyistä parempia edellytyksiä maahanmuuttajien osallisuudelle lähiöissä ja naapurustossa.

Opisto on kiinnittänyt huomiota ulkomaalaisten suomen kielen opetuksen koordinoimiseen ja resurssoinnin puutteeseen. Kyseessä keskeinen avainalue maahanmuuttajien sitouttamisessa yhteiskuntaan. Yksi kehitteillä oleva avainalue on luku- ja

kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien tukeminen, jossa työväenopisto voisi tehdä merkittävää työtä jatkossa, jos resurssiongelmien saadaan ratkaistua. Kansalais- ja työväenopistojen valtakunnallinen liitto (KTOL) edustaa merkittävää organisaatiota tieto- taidoltaan ja verkostoltaan maahanmuuttajien tukemisessa. Lausunnon pyytäminen liitolta toisi todennäköisesti tärkeän lisän työryhmän ehdotusten jatkokehittelyyn.

Työryhmän ehdotuksesta ei käy riittävässä määrin ilmi kansainväliset kokemukset työperusteisen maahanmuuton intensiivisen lisäämisen mahdollisista negatiivisista vaikutuksista yhteiskunnan eri alueille, joihin olisi myös syytä varautua ja ottaa huomioon ennakkovalmistelussa. Kansalais- ja työväenopistojen rooli ja tulevaisuuden potentiaali maahanmuuttajien integroimisessa yhteiskuntaan on jäänyt ehdotuksessa liian vähäiselle huomiolle.

Työryhmän ehdotuksessa hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi työväenopisto kiinnittää huomiota seuraaviin ohjelmassa esitettyihin seikkoihin:

Politiikkalinjauksessa 14 todetaan, että on tärkeää vahvistaa maahanmuuttajiin kohdistuvia myönteisiä asenteita ja vähentää kielteistä asennoitumista. Työväenopistolla on tärkeä rooli asennekasvatusta antavana toimijana yhteiskunnassa. Väestöryhmien välisten hyvien suhteiden edistämiseksi työväenopiston toiminta antaa hyvät edellytykset ja se jo nyt toiminnallaan antaa mahdollisuuden eri väestöryhmien tutustua toisiinsa ja toimia yhdessä. Työväenopisto kannattaa ehdotusta tietojen keräämiseksi hyvistä käytännöistä eri väestöryhmien välisten suhteiden edistämiseksi.

Politiikkalinjauksessa 15 halutaan edistää maahanmuuttajaryhmien osallisuutta ja sitoutumista yhteiskuntaan sekä tukea mahdollisuuksia oman kulttuurin säilyttämiseen. Työväenopisto antaa tällaiselle toiminnalle hyvät edellytykset. Lisäksi toimenpiteenä ehdotetaan, että halutaan lisätä maahanmuuttajien tietoisuutta ihmis- ja muista perusoikeuksista sekä muista yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa. Työväenopisto järjestää jo nyt tietoisuuskampanioita aiheesta maahanmuuttajaisille ja on halukas edelleen kehittämään tätä toimintaa.

Politiikkalinjauksessa 17 ehdotetaan, että luodaan yksilölliset tarpeet huomioon ottava opastusjärjestelmä, jonka tavoitteena on edistää ulkomaalaisten selviytymistä työelämässä ja yhteiskunnassa. Työministeriön tehtäväksi tulisi laatia erityinen maahantulopaketti, joka annetaan maahan saapuvalla ulkomaalaiselle. Ohjelmassa esitetään, että opastavia koulutusjaksoja tulisi olla tarjolla riittävästi ja että jaksojen järjestäjinä voisivat toimia mm. vapaan sivistystyön oppilaitokset. Suomenkielinen työväenopisto järjestää jo nyt perehdytystä suomalaiseseen yhteiskuntaan, mutta on halukas kehittämään edelleen toimintaa ja pitää esitettyä maahantulopakettia tarpeellisena.

Politiikkalinjauksessa 20 esitetään, että kehitetään maahanmuuttajien koulutusta ja opastusta siten, että se vastaa yksilöllisiin koulutustarpeisiin tehokkaasti. Toimenpiteeksi ehdotetaan, että määritellään lainsäädännössä kotoutumisjärjestelmä ja selkiinnytetään opetus- ja työhallinnon väliset vastuut

ja rahoitus, opetuksen vähimmäistaso ja valmistellaan laatukriteerit ja vaikuttavuuden arviointiin mittarit. Lisäksi esitetään, että hyödynnetään koulutuksen järjestämisessä vapaan sivistystyön puitteissa tarjottava koulutus. Työväenopisto pitää toimenpide-ehdotuksia tärkeinä. Opisto on halukas kehittämään edelleen toimintaansa maahanmuuttajaopetuksessa kunhan sille taataan siihen riittävät resurssit. Työväenopisto pitää tärkeänä, että maahanmuuttajille suunnattua opetusta järjestetään riittävästi, mutta sen ei tule vähentää muuta vapaan sivistystyön toimintaa, niin kuin nykyisellään tapahtuu. Olisi hyvä, että maahanmuuttajaopetukseen tarvittava rahoitus tulisi suoraan siihen tarkoitukseen varattuna valtiolta.

Politiikkalinjaus 21 nostaa esiin maahanmuuttajien opiskelumahdollisuuksien parantamisen ottaen huomioon tarvittavat erityispalvelut. Erityinen huomio halutaan kiinnittää mm. maahanmuuttajatyttöihin ja -naisiin. Työväenopisto on halukas kehittämään luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajanaisten opetusta, jos siihen järjestyy tarvittavat resurssit.

**Liite: Taustatietoja Suomenkieleisen työväenopiston maahanmuuttajaopetuksesta
Opiston missio ja visio 11.1.2005 alkaen:**

Missio: Työväenopiston toiminnan tarkoituksena on ylläpitää ja parantaa kaupungin aikuisväestön kykyä selviytyä ja toimia muuttuvassa yhteiskunnassa. Opiston opetus on osa elinikäisen oppimisen prosessia, jossa korostuvat vapaan sivistystyön periaatteet. Opiston opetuksessa sekä yleissivistävällä että harrastetavoitteisella opiskelulla ja itsensä kehittämisellä on oma merkityksensä.

Visio: Työväenopisto – monikulttuurinen vapaan sivistystyön oppimiskeskus, joka toiminnoissaan korostaa aktiivista kansalaisuutta ja sivistyksellistä tasa-arvoa – tietoja, taitoja ja elämyksiä ihmisläheisesti koko elämän ajan.

Maahanmuuttajaopetus v. 2004

Maahanmuuttajille suunnattua opetusta järjestettiin opistossa yhteensä 4 876 tuntia, josta suomen kielen osuus oli 3 774 tuntia. Suomen kielen kurssien (70 kpl) lisäksi opetusta järjestettiin tietotekniikassa (28 kurssia), kotitaloudessa (24), yhteiskunnallisissa aineissa (9), tekstiilitöissä (10), kuvataiteissa (5), vieraissa kielissä (3) ja musiikissa (2). Suuressa osassa edellä mainituista kursseista opetuksen sisältö tutustutti maahanmuuttajaa suomalaiseen kulttuuriin kuten käsityöperinteeseen, perinneruokiin jne. Lisäksi järjestettiin muun muassa maahanmuuttajanaيسille suunnattu kotihoidon perusasioita ja suomen kieltä käsittelevä kurssi sekä kaksi kaikille tarkoitettua esiintymistaidon kurssia, joilla esiintymisvarmuutta kehitettiin leikkimielisillä improvisaatioharjoituksilla.

Perinteisen opetuksen lisäksi maahanmuuttajille järjestettiin yhteiskunnallisia luentosarjoja, joissa tutustuttiin muun muassa Suomen historiaan, kulttuuriin, yhteiskuntaan ja valmentauduttiin suomalaiseen työelämään. Lisäksi työväenopisto järjesti yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin kanssa maahanmuuttajien ystäväkurssin.

Painopistealueena oli suomen kielen kurssien tasoryhmittäisen opetuksen kehittäminen niin, että opiskelija voi sujuvasti edetä perustasolta keskitasolle ja jatkaa edelleen ylimmän tason kursseille. Opisto on pitänyt tärkeänä järjestää opetusta myös pidemmälle edistyneille opiskelijoille, koska muilla oppilaitoksilla on tätä tarjontaa vähemmän. Lisäksi maahanmuuttajien opintoneuvontaan panostettiin etenkin ilmoittautumisaikojen yhteydessä.

Opistossa järjestetään työvoimapoliittiseen koulutukseen rinnastettavaa koulutusta: opiskelijalle rakennetaan henkilökohtainen opintosuunnitelma, joka täyttää työvoimaviranomaisen asettamat vaatimukset. Opintokokonaisuudet ovat ensisijaisesti tarkoitettu kotouttamislain piiriin kuuluville, mutta avoimia kaikille halukkaille ikäluokasta riippumatta. Opintokokonaisuuksien suunnittelussa on erityisesti kiinnitetty huomiota opiskelijan kulttuurisiin lähtökohtiin ja elämäntilanteeseen.

Työvoimapoliittiseen koulutukseen rinnastettavan koulutuksen järjestämisessä yhteistyö työvoimaviranomaisen kanssa on ollut tiivistä. Yhteistyötä tehtiin myös kulttuurikeskus Caisan, Inkerikeskuksen, Helsingin aikuisopiston ja sosiaaliviraston kanssa. Itäisessä suurpiirissä on toiminut yhteistyöryhmä, jossa on edustettuna useita eri järjestöjä ja kaupungin virastoja. Maahanmuuttajatiimin puheenjohtaja on ollut opiston edustajana kaupungin

ulkomaalaisasiainneuvottelukunnassa. Maahanmuuttajatiimi teki tiivistä yhteistyötä myös työväenopiston muiden ainealojen tiimien kanssa. Lisäksi maahanmuuttajaopetuksen suunnittelusta vastaava päätoiminen opettaja oli mukana useissa kansallisissa kehittämisprojekteissa.

Tällä hetkellä työväenopistossa on vakinaisesti palkattuna kolme maahanmuuttajataustaista työntekijää: suomen kielen opettaja, venäjänkielinen opinto-ohjaaja ja englanninkielinen atk-tukihenkilö. He osallistuvat maahanmuuttajien opetukseen ja ohjaukseen. Työväenopistossa on palkattuna v. 2005 yhteensä 12 suomen kielen tuntiopettajaa maahanmuuttajille, joista yksi toimii myös opetuksen suunnittelijana. Maahanmuuttajaopetuksesta vastaavan tiimin vetäjänä toimii yhteiskunnallisten aineiden johtava opettaja.

Strategiset kehittämistavoitteet maahanmuuttajaopetuksessa

Suomenkielisen työväenopiston johtokunta on määritellyt 31.5.2005 opiston maahanmuuttajaopetukselle seuraavat strategiset painopistealueet valtuustokaudelle 2005-2008:

Tavoitteet: maahanmuuttajaohjelman ajantasaistaminen, suomen kielen kurssien prosentuaalinen osuus kasvaa nykyisestä 3.9:stä 4.8:aan.

Arviointikriteerit: V. 2006 opistolla on ajantasaistettu maahanmuuttajaohjelma ja ohjelman mukaiset toimenpiteet on käynnistetty.

Monikulttuurisuus tulee näkymään edelleen läpäisevänä teemana monissa yhteiskunnallisten aineiden ryhmiin kuuluvissa luentosarjoissa ja opintopiireissä. Monikulttuurisuus näkyy myös työväenopiston viestinnässä: nyt jo netissä näkee kurssien vapaat paikat, tiedotus eri kielillä (suomi, englanti, venäjä). Jatkossa tiedotusta tehostetaan ja lisätään.

Niitä maahanmuuttajia, joilla jo on riittävä kielitaito, pyritään ohjaamaan työväenopistojen muun opetustarjonnan piiriin.

Työväenopistot verkostoituvat maahanmuuttajien kanssa toimivien viranomais- ja järjestötaiden sekä maahanmuuttajien omien yhdistysten kanssa.

Työväenopisto on koko Helsingin kaupungin alueelle alueopistoverkkonsa ulottava aikuisopetukseen erikoistunut oppilaitos. Se soveltuu erinomaisesti järjestämään opetusta myös maahanmuuttajina Helsinkiin tulleille sekä ohjaamaan heitä opiston monipuolisen opetus- ja harrastustoiminnan pariin. Opisto soveltuu hyvin Helsinkiin, sen eri asuma-alueille kotoutumisen väyläksi.